

La programació i la intervenció didàctica en l'esport escolar (I).

La tècnica d'ensenyament

Jesús Viciano Ramírez

*Doctor i Llicenciat en Educació Física
Facultad de Ciencias de la Actividad Física y el Deporte
Universidad de Granada*

Paraules clau

aprenentatge esportiu, orientacions didàctiques, tècnica d'ensenyament

Abstract

In this article we show the problems that exist in sport teaching in relation to the motor learning of specific abilities that we can or cannot produce in PE classes, as well as the vision or educative philosophy we possess in this respect when we deal with this delicate subject in schools. In the first part we study in depth the PE curriculum in secondary education (the one in which sport appears as a specific block of contents) to see how the administration treats the teachers control and the didactic aspects towards the teaching of sport. In this analysis of the contents of the first level of concretion, we extract orientative conclusions on how to act in the class. Later we deal with teaching technique as a base for the construction of an adequate intervention in sport learning. We make a chronological overhaul of what, for us, has been the evolution of this didactic element in the intervention and we propose a specific model in accordance with our educational philosophy and modern tendencies. Finally, we extract the conclusions of the themes we have treated and place the reader in the second article where we specifically deal with the contributions of the different styles of teaching for the sporting apprenticeship of school age.

Resum

En aquest article exposem la problemàtica existent en l'ensenyament esportiu quant a l'aprenentatge motor de les habilitats específiques que es pot o no produir a les classes d'Educació Física (EF), així com a la visió o filosofia educativa que posseïm al respecte quan tractem aquest delicat tema dins el centre escolar. En una primera part aprofundim en el currículum d'EF a l'etapa de Secundària (ja que l'esport hi apareix com un bloc de continguts específic) per veure com tracta l'Administració la intervenció del professor i les orientacions didàctiques cap a l'ensenyament de l'esport. En aquesta anàlisi de contingut del primer nivell de concreció treiem conclusions orientatives de com actuar a la classe. Posteriorment emprenem la tècnica d'ensenyament com a base per a la construcció d'una intervenció adequada en l'aprenentatge esportiu. Realitzem un repàs cronològic del que per a nosaltres ha estat l'evolució d'aquest element didàctic a la intervenció i proposem un model específic d'acord amb la nostra filosofia educativa i les tendències actuals. Per últim, treiem les conclusions dels temes tractats i emplacem el lector al segon article on tractem específicament les aportacions dels diferents estils d'ensenyament a l'aprenentatge esportiu en edat escolar.

Introducció

L'aprenentatge esportiu en l'Educació Física ha estat un tema clàssic, de contínua preocupació per als docents de la nostra àrea, i existeix una concepció confusa del seu tractament dins les diferents etapes educatives, o si més no, molt variable entre el propi professorat. Així han coexistit i romanen vigents visions tan dispars com la d'afrontar l'esport a l'escola com si d'un club esportiu es tractés, amb objectius de rendiment i on els resultats, gairebé en forma d'objectius operatius, són la meta a aconseguir pels alumnes, o per

exemple la concepció suavitzada i quasi anàrquica de l'esport en aquest sentit, on no es té en compte cap aprenentatge motor específic, sinó la simple vivència d'una sèrie d'experiències, estructurades en sessions en les quals les tasques són mers jocs sense intenció de millora de les capacitats del joc esportiu.

En aquest article, anem a plantejar en primer lloc quina és la filosofia educativa en l'aprenentatge esportiu o tractament de l'esport a l'escola, és a dir, quines són les directrius que ens marca el currículum per afrontar l'esport escolar dins l'etapa educativa de Secundària.

Posteriorment, en una segona part, descriurem com s'ha anat desenvolupant aquest plantejament de manera tradicional als centres educatius així com la seva evolució fins els plantejaments més innovadors. En aquest sentit abordarem un element de la intervenció didàctica tan important com és la tècnica d'ensenyament, i com l'apliquem a l'aprenentatge esportiu (1).

Enfocament de l'esport al centre escolar. L'esport escolar en l'Educació Secundària Obligatòria

Ja des de les primeres manifestacions de l'esport als centres educatius, les Publish Schools angleses al 1820, les finalitats de l'esport escolar es van enfocar a una meta molt concreta, com va ser suprimir l'agressivitat i d'altres valors negatius de les manifestacions esportives, així com enfocar el tractament adequat de l'oci de l'alumnat, quelcom que podríem anomenar ara els "antivalors" educatius de l'esport o de la competició-rendiment, és a dir, l'eficientisme, l'agressivitat, el joc dur, l'astúcia reglamentària fins a límits inclús no permesos,

la intimidació a jutges i a contraris, etc., en definitiva el "tot s'hi val per guanyar" (J.L. Hernández i R. Velázquez, 1996).

Potser aquestes consignes, que poden ser també inculcades per determinats entrenadors a competicions de rellevància social i/o econòmica, tinguin la seva efectivitat per aconseguir fins particulars, però evidentment se separen del paper del docent quan aborda aquest contingut tan motivant i important per a l'alumne en qualsevol etapa educativa.

Concretament a l'etapa d'Educació Secundària Obligatòria (ESO) hem realitzat una anàlisi de contingut del currículum andalús per aprofundir en les intencions educatives de l'Administració [Junta de Andalucía (JA)] sobre aquest tema, tot obtenint els resultats de la taula 1 (2).

En aquest cas, tal com observem a la taula 1, hem analitzat les paraules clau trobades al text corresponent a l'apartat 3 de Jocs i Esports del currículum de Secundària, associant-les als diferents estils d'ensenyament a Educació Física.

D'aquí deduïm unes primeres aproximacions que es troben en consonància amb les directrius exposades al començament d'aquest epígraf, és a dir, el major percentatge de referències que el currículum ens assenyalava al voltant de l'esport escolar estan amb relació a la socialització (43,75%), als valors que l'esport ofereix com a eina educativa. En segon lloc i amb clara referència a la tasca docent, el currículum assenyalava la necessitat de tractar la diversitat de l'alumnat (31,25%), és a dir, individualitzar l'ensenyament tant amb relació als interessos dels alumnes com als nivells d'aptitud física i habilitats específiques esportives.

Igualment, encara que en menor proporció, apareixen paraules i frases al voltant dels estils cognitius i participatius, i no es fa esment als estils tradicionals ni als creatius. A les taules 2 i 3 respectivament, hem assenyalat la relació existent entre els ob-

ESTILS D'ENSENYAMENT	PERCENTATGE D'APARICIÓ	PARAULES/FRASES CLAU DEL TEXT
Socialitzadors	43,75%	- Aceptació de regles i normes - Valors educatius de l'esport - Relacions d'amistat - Treball en pro d'un fi comú
Individualitzadors	31,25%	- Adaptació a diferents edats i nivells - Aceptació de limitacions - Superació i autoexigència personal
Cognitius	12,15%	- Capacitat de reflexió i crítica
Participatius	12,15%	- Diferents rols en l'esport - Participació

Taula 1. Anàlisi de contingut del punt 3 del currículum de Secundària "Jocs i Esport" (J.A.)

jectius generals d'etapa (ESO) i d'àrea (Educació Física) amb el contingut dels esports en l'àmbit educatiu. En aquesta relació analitzem la distinció entre una relació directa o indirecta d'aquests objectius així com la paraula clau que els uneix a l'esport, ja sigui d'equip, individual o l'esport en general.

En primer lloc podem afirmar que no es fa referència directa als esports individuals, sinó a l'esport en general o a uns certs atributs de l'esport col·lectiu, cosa que ens fa pensar juntament amb les paraules clau, que novament el component socialitzador en aquesta etapa educativa és més important que els propis objectius intrínsecs de l'esport. Una mostra d'això la tenim en el fet que es fa referència als "hàbits de salut" a les "relacions de grup" i als "valors de l'esport", arguments que reafirmen el que hem comentat en línies anteriors.

(1) Nomenclatura desenvolupada per M.A. Delgado (1991) a la seva obra *Los Estilos de Enseñanza en la Educación Física*. ICE Universidad de Granada.

(2) Ens centrem en l'etapa educativa de l'ESO perquè posseeix específicament el contingut de "Jocs i Esports", a diferència del tractament més globalitzat que en l'Educació Primària Obligatòria se li dona a aquest tema en concret, fonamentalment a través d'habilitats bàsiques, com a inici de les posteriors habilitats específiques a tractar en les següents etapes.

RELACIÓ	ESPORT EN GENERAL/INDIVIDUAL/ EN EQUIP	OBJECTIU
Indirecta	Esport en general (hàbits de salut)	Objectiu a)
Directa	Esport en general (rendiment)	Objectiu b)
Directa	Esport en equip (relació de grup)	Objectiu c)
Indirecta	Esport en general (valors)	Objectiu d)
Indirecta	Esport d'equip (tàctica)	Objectiu l)

Taula 2. Anàlisi de la relació entre els Objectius Generals d'Etapa i l'esport escolar (J.A.).

RELACIÓ	ESPORT EN GENERAL/INDIVIDUAL/ EQUIP	OBJECTIU
Indirecta	Esport en general (qualitats físiques)	Objectiu 1)
Directa	Esport en general (jocs i esports)	Objectiu 2)
Directa	Esport d'equip (relacions)	Objectiu 5)
Indirecta	Esport en general (hàbits de salut)	Objectiu 6)

Taula 3. Anàlisi de la relació entre els Objectius Generals de l'Àrea d'Educació Física i l'esport escolar (J.A.).

PRIMER CICLE (Referències del text)	NUCLIS DE CONTINGUT	PRIMER CICLE (Referències del text)
- Caràcter lúdic	MOT	- Gaudir
- Qualitats motrius coordinatives	CON	- Tècnica i tàctica
- Inici a les habilitats específiques (generals+bàsiques)		- Esports autòctons
- Reglamentació		
- Aplicació a la situació real	IDD	- Estratègies de decisió, interès i especialització
- Varietat en tipus d'esports		

Taula 4. Anàlisi de contingut de l'apartat d'"Introducció" en la Seqüenciació de continguts (J.A.).

PRIMER CICLE (Referències del text)	PRIMER CICLE (Referències del text)
- Desenvolupament integrat amb jocs	- Caràcter més específic i en profunditat
<i>Directrius comunes als dos cicles</i>	
- Plantejar en funció de problemes motors	
- Motivació i interès de l'alumne	
- Esports d'equip i individuals (enfocaments ludicorecreatiu, especialitzador i autòcton)	

Taula 5. Anàlisi de contingut dels Criteris de Seqüenciació, concretament l'epígraf "El moviment corporal i l'habilitat motora", en el seu apartat c) de "Els continguts de l'habilitat específica associat als Jocs i Esports i a l'Expressió Corporal" (J.A.).

És obvi que amb aquestes dades no podem justificar l'abandonament de les capacitats de joc o de les habilitats específiques en qualsevol modalitat esportiva, atès que aquestes formen part dels continguts d'aquesta etapa i són les que en definitiva proporcionaran a l'alumne la possibilitat de seguir practicant amb motivació l'esport en aquesta edat escolar, així i tot són dades que no podem oblidar com a docents.

A les taules 4 i 5 hem analitzat els apartats d'"Introducció" en la "Seqüenciació de continguts" i l'apartat c) dels Criteris de seqüenciació "els continguts de l'habilitat específica associat als jocs i esports i a l'expressió corporal", respectivament.

Aquesta taula 4 ens mostra l'anàlisi de contingut de l'apartat d'introducció als criteris de continguts del currículum de secundària, del qual s'extreuen 3 nuclis als quals es fa referència tant en primer cicle com en segon cicle (MOT: motiva-

ció, CON: contingut, i IDD: intervenció didàctica).

Concretament, tant en primer cicle com en segon cicle, i respecte de la motivació, es fa menció al caràcter lúdic i al gaudi de la pràctica esportiva.

En segon lloc es fa referència als continguts de qualitats motores coordinatives com a punt de partida a les habilitats específiques i al contingut reglamentari en el primer cicle, tot progressant cap al segon mitjançant continguts tecnicotàctics i amb els esports autòctons.

Per últim, en la intervenció didàctica del docent, en el primer cicle es fa referència al fet que s'han d'encaminar les tasques a la situació real i contemplar el principi de varietat a les modalitats esportives a impartir, mentre que en el segon cicle d'ESO s'orienta a manipular les estratègies de decisió, interès i especialització en l'esport.

A la taula 5 observem les claus que el currículum assenyalava com a progressió d'un cicle a un altre a l'etapa de Secundària. En el primer cicle es refereix al desenvolupament de l'esport a través de jocs, mentre que al segon cicle, l'esport s'ha de tractar amb un caràcter més específic i en profunditat.

A la part inferior de la taula 5 observem directrius que el currículum assenyalava per al tractament d'aquest contingut, directrius que són comunes per a tots dos cicles de l'etapa de Secundària. Podem ressaltar com importants la motivació, que ja hem vist que es repeteix durant tot el currículum, l'interès dels alumnes com puntualització a tenir en compte pel docent (individualització de l'ensenyament), així com el fet de plantejar l'esport en funció de problemes motrius (i que suposem en detriment de la instrucció directa).

La tècnica d'ensenyament en l'aprenentatge esportiu

En aquest epígraf analitzarem un element de vital importància en la intervenció didàctica del docent: la tècnica d'ensenyament a utilitzar en l'aprenentatge

esportiu i la seva evolució en fer-ne ús. Aquesta tècnica d'ensenyament està d'acord amb els objectius del professor, la seva filosofia d'ensenyament, les seves característiques personals, etc., i condicionarà d'altres aspectes tan importants com els diferents estils d'ensenyament que es poden utilitzar per desenvolupar l'aprenentatge esportiu (tema que per la seva extensió tractarem en una altra ocasió), o fins i tot l'estratègia en la pràctica més convenient en cada cas.

A través de les figures 1, 2 i 3 mostrarem una progressió en la utilització de la tècnica d'ensenyament, des de la perspectiva tradicional fins a la proposta que creiem més convenient i que en alguna ocasió hem plasmat pràcticament en la progressió d'una modalitat esportiva concreta (J.A. Santos, J. Viciano i M.A. Delgado, 1996).

En aquesta figura 1, contemplem la perspectiva tradicional utilitzada, respecte a la tècnica d'ensenyament, per a l'aprenentatge esportiu.

Com podem observar, durant un primer període s'utilitza únicament la instrucció directa com a instrument d'aprenentatge de les tècniques esportives o habilitats específiques, generalment aplicada pel docent a través d'una estratègia en la pràctica analítica. Malgrat tot, la consecució d'una correcta execució tècnica no és equiparable a un aprenentatge esportiu (capacitats de joc) correcte. Per això cal d'un nou aprenentatge per aplicar les tècniques apreses en situacions aïllades i fora del context de les situacions de joc real.

Aquest nou aprenentatge ja utilitza la tècnica d'ensenyament mitjançant la indagació com a complement a la instrucció directa, on l'alumne es veu envoltat de situacions canviants, en general proposades a través d'una estratègia en la pràctica global, producte dels jocs i competicions en les quals participa, i això suposa una trencament amb l'aprenentatge anterior.

Les conseqüències negatives d'aquesta perspectiva de l'aprenentatge són clares i

segur que les coneixem. Fonamentalment podem resumir-les en les següents:

- Un major temps d'aprenentatge per poder arribar al joc real, ja que invertim dues vies diferents d'aprenentatge.
- Un decaïment important de la motivació durant l'aplicació de la instrucció directa, fonamentalment motivada per la utilització de situacions fora de context i les repeticions avorrides d'exercicis, normalment analítics. Això pot portar a noves conseqüències encara més perjudicials per a l'alumne com l'abandonament de l'activitat o el simple fet de la no continuïtat de l'activitat en horari extracurricular per aquesta falta de motivació.

A la figura 2 observem una evolució de la tècnica d'ensenyament emprada per a l'aprenentatge esportiu, en la qual s'aposta per tres fases diferenciades.

En un primer moment s'utilitza la tècnica mitjançant la indagació, en la qual a través de jocs l'alumne va prenent contacte amb l'esport, tot investigant i descobrint les seves possibilitats. En general aquesta primera fase es dissenya tot basant-se en jocs de fàcil execució tècnica per a l'alumne, de manera que tots poden jugar des del començament, sense necessitat de posseir un nivell determinat d'aptitud inicial o habilitats específiques. És precisament aquest aspecte de descobriment i investigació de l'alumnat, el motiu pel qual aquesta primera fase apareix de forma divergent a la figura 2.

Posteriorment, succeeix una fase on s'utilitza la tècnica d'ensenyament d'instrucció directa i en la qual l'èmfasi docent se situa en les habilitats tècniques, és a dir, hi ha un "retrocés" en el joc per atendre al perfeccionament de les habilitats específiques esportives. El fet que les tècniques esportives posseïxin una solució única, un model establert d'eficàcia, fa que la representació d'aquesta tècnica d'ensenyament per ins-

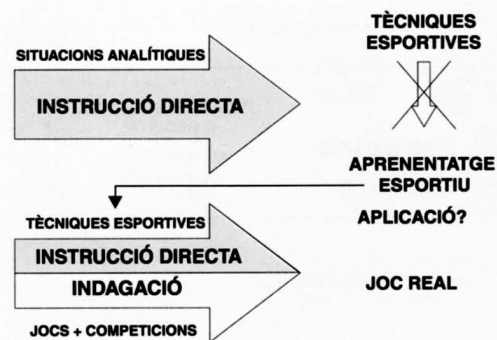

Figura 1. L'aprenentatge esportiu: Perspectiva tradicional de la tècnica d'ensenyament.

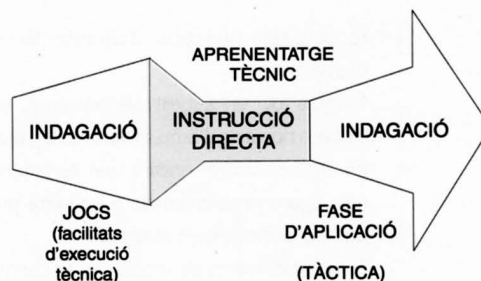

Figura 2. L'aprenentatge esportiu: Evolució de la tècnica d'ensenyament.

trucció directa aparegui a la figura 2 en forma convergent.

En última instància, es retorna a la tècnica per indagació on s'inclouen a l'alumne les peculiaritats tàctiques del joc i on l'aplicació de les tècniques apreses en la fase anterior es posa de manifest en el joc real. Aquesta fase, de la mateixa manera que la primera, posseeix un caràcter divergent per la multiplicitat de situacions que es donen en el joc, i que caracteritzen en aquesta fase a la tècnica per indagació (3).

Com aspectes positius d'aquest plantejament podem ressaltar la inclusió de la indagació per part de l'alumne en les fases primera i tercera, ja que tant l'exploració de l'esport —que es veu afavorida d'aquesta manera— com l'ensenyament de la tàctica,

(3) Hi ha una altra possibilitat d'aplicació de la tècnica d'ensenyament mitjançant la indagació en la qual es guia l'alumne cap a solucions úniques en el plantejament de problemes motors, en aquestes situacions (cas de l'estil d'ensenyament del descobriment guiat) el procés és convergent.

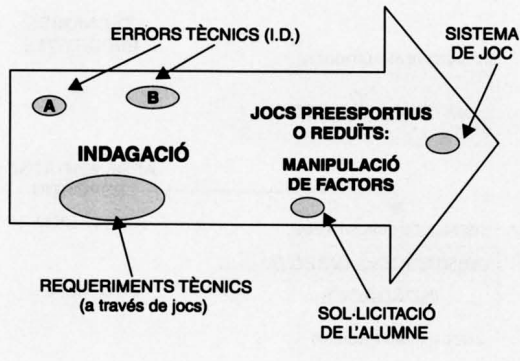

Figura 3. L'aprenentatge esportiu: Proposta de la tècnica d'ensenyament a aplicar en l'aprenentatge esportiu.

requereixen l'aplicació d'aquesta tècnica d'ensenyament.

Malgrat tot, en aquest plantejament, ens trobem novament amb situacions negatives en l'aprenentatge, encara que se solucionen alguns problemes de la primera proposta o plantejament analitzat.

Fonamentalment, els problemes se centren en la fase intermèdia d'aprenentatge tècnic, doncs trenca l'estructura de l'aprenentatge de l'alumne. Aquests problemes es poden accentuar si li dediquem massa temps, ja que pot decaure la motivació aconseguida en la fase anterior de jocs exploratoris. Per últim, hem de destacar la inadequada aplicació d'estratègies analítiques per a aquesta fase.

A la figura 3 observem el procés que proposem en aquest article en el qual, a primera vista, percebem una diferència fonamental: la base de l'aprenentatge esportiu és el plantejament continuat d'una tècnica d'ensenyament per indagació.

Ara només utilitzem la tècnica d'instrucció directa en cas necessari, considerant necessaris els següents:

1. Quan les habilitats específiques esportives que l'alumne necessita per començar a jugar requereixen un aprenentatge mínim previ dels seus fonaments. Al marge del fet que el docent pugui començar l'aplicació de la indagació a través de jocs que facilitin l'execució tècnica de les esmentades habilitats.

En aquests casos la instrucció del professor és molt efectiva i produeix aprenentatges més ràpids (F. Bañuelos, 1992). De qualsevol manera, és important recordar (en aquest i en qualsevol altre plantejament) que la instrucció directa no és sinònim de tasques analítiques i avorrides, l'assimilació tècnica de les habilitats pot realitzar-se també a través de jocs dirigits.

2. En cas d'errors tècnics importants, el docent pot i ha d'eradicar-los a través de vies alternatives a la indagació. Cada error tindrà per tant el seu tractament corresponent, i és aquí on la tècnica per instrucció directa guanya la importància de ser una eina fonamental.
3. La motivació cap a la pràctica de l'esport que s'aconsegueix a través de l'aplicació d'aquest model, fa que l'alumne sol·liciti l'ajut extern per millorar les seves destreses i habilitats específiques o simplement per saber-ne més. En aquests casos, el professor-entrenador ha de respondre a aquestes sol·licitacions amb programes o tasques especialitzades i destinades a aquest fi, i en aquest cas, la tècnica d'ensenyament per instrucció directa és també un recurs valuós.
4. Els diversos sistemes de joc en les diferents modalitats esportives requereixen una explicació per part del docent-entrenador, ja que arribar a ells a través de la investigació de l'alumne és una tasca complexa i duradora que no ens reportaria tants beneficis.

Aquest model va a utilitzar de manera continuada i com a base l'adaptació dels jocs, tasques o minicompeticions dins la modalitat esportiva tractada, tasques que tindran com a eixos de progressió i funcionament les que exposem al final d'aquest article com a variables fonamentals en l'aprenentatge esportiu. El paper del docent o entrenador serà per tant el de dissenyar cada tasca progressivament, manipulant els factors que la componen per aconseguir els objectius que es desitgin en cada moment de l'aprenentatge.

Fonamentalment s'utilitzaran en aquest model totes les modalitats de l'estratègia en la pràctica global; vegem la seva aplicació en el model d'aprenentatge proposat a la figura 3:

- **Global pura:** en general al començament i al final del model (també podríem dir que, tot establint un paral·lisme amb una classe d'Educació Física, seria al començament i al final d'una sessió, on l'alumnat comença jugant a l'esport en concret sense indicacions, lliurement i en la seva globalitat, i posteriorment realitza tasques de la mateixa índole al final de la classe, però tot aplicant els continguts treballats en la part principal).
- **Global tot polaritzant l'atenció:** aquesta modalitat de l'estratègia en la pràctica global s'utilitzarà de forma continuada, al llarg de tot el model que hem proposat, atès que l'aprenentatge es produirà sempre en el sentit en què nosaltres haguem orientat la tasca, tot focalitzant l'atenció del subjecte cap a un determinat gest o habilitat dintre del joc global, o en determinats aspectes reglamentaris, etc. D'aquesta forma l'alumne sempre estarà jugant globalment, però encara que sigui de forma inconscient, i provocat per les modificacions del professor en els jocs, s'anirà canalitzant i polaritzant l'atenció de l'alumnat sobre els aspectes principals de la sessió que estem tractant, i això succeeix sempre, durant tot l'aprenentatge en aquest model.
- **Global tot modificant la situació real:** el fet d'emprar l'adaptació de l'esport en forma de jocs adequats a les edats escolars, amb menor nombre d'alumnes, amb modificacions de la mida del camp de joc, amb modificacions reglamentàries que faciliten el joc, modificacions del mòbil, etcètera, fa que estiguem ja immersos en l'estratègia en la pràctica global modificant la situació real, atès que sempre tractem l'esport com un esport adaptat a les característiques del nostre alumnat.

Els **avantatges** fonamentals d'utilització d'aquest model o plantejament d'aprenentatge esportiu rau en:

- La indagació proporciona aprenentatges més significatius per a l'alumne, en què a través dels propis jocs tecnicotàctics els joves jugadors es van acostant, sense adonar-se'n, als principis fonamentals de les accions en el joc.

Segueix per tant un principi constructivista de l'aprenentatge en el qual, després de descobrir a través de la pràctica, diferents principis tècnics i tàctics (fonamentalment), l'alumne va conformant un coneixement més ampli de l'esport, relacionant accions i principis i, al capdavant, van coneixent l'esport a la seva manera.

La funció del docent-entrenador ha d'anar encaminada fonamentalment a dues vessants: en primer lloc, assegurar-se que els descobriments de l'alumne no són erronis i si ho són, corregir-los (això s'aconsegueix concloent després d'un període de pràctica de l'alumne els fonaments tècnics i tàctics que s'han assimilats durant la sessió o sessions. Aquests fonaments paral·lelament han estat provocats pel docent a través de les condicions del joc o tasques que s'han anat desenvolupant), i d'altra banda, la d'anar incorporant a les seves explicacions i sistemes de joc els coneixements de l'alumne (per exemple el fet de cobrir espais lliures en un 1x1 en voleibol, pot servir al professor-entrenador per explicar a l'alumne posteriorment sistemes de defensa, és a dir, col·locació de la segona línia respecte del bloqueig amb un major nombre de jugadors per equips).

- L'acostament a la realitat del joc és, des del començament, quelcom garantit, atès que des del primer moment l'alumne comença la seva marxa per l'esport, tot jugant, essent la competició (amb connotacions especials i no entesa com a competició-rendiment) la seva manera de pràctica.

En aquesta mateixa línia, Devís i Peiró (1992) ja van proposar el seu *model com-*

prensiu, en què el jugador va adquirint des del començament l'essència del joc. És a dir, la "comprensió" del context del joc esportiu és el veritable problema del jugador i el jugador ha de comprendre aquest context tot jugant.

- Gran part de la motivació de l'activitat física en general es veu desenvolupada en aquest model des del començament, atès que els jocs que l'alumne realitza posseeixen els components emocionals propis de la competició, el gol, el punt, guanyar, etcètera.

Per finalitzar, anem a concretar en **breus conclusions** el que hem tractat en el desenvolupament d'aquest article:

1. L'Administració Educativa considera fonamental la utilització dels estils d'ensenyament socialitzadors i individualitzadors quan programem la nostra intervenció didàctica al voltant de l'esport en l'Educació Física.
2. L'esport és un contingut d'especial rellevància en l'Educació Física escolar com ho demostren les contínues referències als objectius de l'etapa (Educació Secundària Obligatòria) i, per suposat, de l'àrea d'Educació Física.
3. Al marge dels continguts que tractem en l'esport escolar, la intervenció ha d'encaminar-se al seu tractament global, construir l'aprenentatge des de la indagació de l'alumne, a través de problemes motors i programant, a través dels canals oportuns, la motivació i el gaudi que proporciona la mateixa activitat física esportiva.
4. Diferents estudis ens han demostrat que l'aprenentatge esportiu pot portar-se a terme a través d'un context de jocs des del començament, tot basant l'aprenentatge en les experiències pròpies i en la recerca de solucions motrius als problemes que els propis jocs plantejgen en la seva execució, sense que la motivació decaigui a través de plantejaments analítics i sense que obligatòriament s'hagi de perdre nivell d'a-

prementatge en les diferents habilitats específiques.

Per últim volem emplaçar-los a la nostra següent aportació al voltant de la programació i el desenvolupament de l'esport escolar, en què els exposem les diferents aplicacions que els estils d'ensenyament ens ofereixen quan programem a través de la seva metodologia específica qualsevol contingut de l'esport en l'Educació Física.

Bibliografia

- BAÑUELOS, F. (1992). *Bases para una didáctica de la Educación Física y el Deporte*. Ed. Gymnos. Madrid.
- BLÁZQUEZ, D. (1986). *Iniciación a los deportes de equipo*. Ed. Martínez Roca. Barcelona.
- BOJA del 20 de Juny de 1992. Decret 106/1992 de 9 de Juny pel qual s'estableixen els ensenyaments obligatoris corresponents a l'Educació Secundària Obligatòria a Andalusia.
- BOJA del 26 de Gener de 1993. Ordre del 10 de Desembre de 1992, per la qual s'estableixen els ensenyaments corresponents a l'Educació Secundària Obligatòria.
- CÁRDENAS, D. i MORENO, E. (1993). Valoración de la capacidad técnico-táctica para el baloncesto en el contexto de las EE.MM. *1es Jornades Nacionals d'Experiències Professionals en les Ciències de l'Activitat Física i l'Esport*. Facultat de Ciències de la Actividad Física y el Deporte. Granada.
- DE KNOP, P. (1983). "Effectiveness of tennis teaching". *Revista Research in school Physical Education*. Jivaskyla.
- DELGADO, M.A. (1991). *Los estilos de enseñanza en la Educación Física. Propuesta para una reforma de la enseñanza*. Ed. ICE de la Universidad de Granada.
- DELGADO, M.A. (Coord.) (1997). *Formación y actualización del profesorado de Educación Física y del entrenador deportivo*. Ed. Wanceulen. Sevilla.
- DEVIS, J. (1990). "Renovación pedagógica en la E.F.: Hacia dos alternativas de acción (I)". *Perspectivas*, núm. 4, pàg. 5-7. Lleó.
- DEVIS, J. (1990). "Renovación pedagógica en la E.F.: La enseñanza de los juegos deportivos (II)". *Perspectivas*, núm. 5, pàg. 13-16. Lleó.
- DEVIS, J. (1991). "Renovación pedagógica en la E.F.: Educación Física y salud (III)". *Perspectivas*, núm. 6 pàg. 9-11. Lleó.

- DEVÍS, J. i PEIRÓ, C. (1992). *Nuevas perspectivas curriculares en EF. La Salud y los juegos modificados*. Ed. INDE. Barcelona.
- HERNÁNDEZ, J.L. i VELÁZQUEZ, R. (1996). *La actividad física y deportiva extraescolar en los centros educativos*. Ed. Consejo Superior de Deportes y Ministerio de Educación y Ciencia. Madrid.
- SÁENZ-LÓPEZ, P. (1994). "Metodología en Educación Física: ¿Enseñanza global o analítica?". *Revista Habilidad Motriz*, núm. 4, pàg. 33-38. Córdoba.
- SANTOS, J.A., VICIANA, J. i DELGADO, M.A. (1996). *La actividad físico-deportiva extraescolar en los centros educativos. Voleibol*. Editat pel Consejo Superior de Deportes y Ministerio de Educación y Ciencia. Madrid.
- VICIANA, J. (1998). "El aprendizaje deportivo en edad escolar, eficacia de un tratamiento global del deporte del voleibol evaluado tradicionalmente". *Revista Habilidad Motriz*, núm. 11. Córdoba.
- VICIANA, J. i SANTOS, J.A. (1995). "Cómo influye la enseñanza deportiva globalizada en las impresiones del profesor de Educación Física y en el comportamiento de los alumnos/as de Secundaria". *Revista de Educación Física. Renovación de teoría y práctica*, núm. 57, pàg. 29-34.